

Jakub Kwak¹

Sesja naukowa „Arcybiskup Ignacy Tokarczuk – doktor *honoris causa* Uniwersytetu Rzeszowskiego”, Rzeszów, 19 grudnia 2016 r.

19 grudnia 2016 r. na Uniwersytecie Rzeszowskim odbyła się sesja naukowa poświęcona zmarłemu w grudniu 2012 r. arcybiskupowi przemyskiemu Ignacemu Tokarczukowi. Miał on zostać przypomniany jako doktor *honoris causa* rzeszowskiej uczelni (tytuł nadany w 2009 r.) oraz postać znacząca dla całego Podkarpacia. W trakcie spotkania zaprezentowane zostały dwie związane z arcybiskupem Tokarczukiem publikacje, które w ostatnim czasie ukazały się na rynku wydawniczym. Sesję zorganizowały Wydział Socjologiczno-Historyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie.

Sesję rozpoczął prowadzący spotkanie dr hab. Paweł Grata, prof. UR, dziekan Wydziału Socjologiczno-Historycznego, czyli jednostki, w ramach której przeprowadzona została procedura nadania tytułu doktora *honoris causa* arcybiskupowi przemyskiemu. Powitał on zgromadzonych gości oraz podkreślił dokonania i znaczenie postaci arcybiskupa. Następnie poprosił o zabranie głosu rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego, prof. dr. hab. Sylwestra Czopka. JM Rektor wskazał na niezłomny charakter bohatera sesji i aktualność głoszonego przez niego przesłania. Kolejnym z występujących był dr Dariusz Iwaneczko, dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie. Zaprezentował on zasługi zmarłego arcybiskupa dla uformowania opozycji demokratycznej na terenie Podkarpacia. Po nim o zabranie głosu poproszona została dr Ewa Leniart, wojewoda podkarpacki. Podjęła ona wątki poruszone już przez przedmówców,

---

¹ Mgr Jakub Kwak, Instytut Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego, al. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów, e-mail: kubak@ur.edu.pl

podkreślając równocześnie ogromną rolę, jaką biskup Tokarczuk odegrał w okresie PRL-u, ale kładąc też nacisk na rolę prawdy w jego nauczaniu.

Pierwszym z zaproszonych prelegentów był prof. dr hab. Aleksander Bobko, były rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego, obecnie senator RP i sekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Swoje wystąpienie rozpoczął od refleksji osobistej, wskazując na długoletnią znajomość z arcybiskupem Tokarczukiem. Aleksander Bobko był przewodniczącym komisji mającej przeprowadzić procedurę nadania księdzu Tokarczukowi tytuł doktora *honoris causa*. Ujmował postać zmarłego jako pewien wzór osobowy, szczególnie cenny w dzisiejszych *płynnych i niepewnych* czasach. W swoim wystąpieniu zaakcentował głoszony i praktykowany przez arcybiskupa sprzeciw wobec kłamstwa, który przed 1989 r. przybierał formę opozycji wobec oszczerstw i działań rządzących. Jego niezłomna postawa życiowa stanowiła wzór postępowania w tamtych czasach; podobną rolę pełnić może również dziś.

Następnie poproszono o zabranie głosu biskupa pomocniczego diecezji rzeszowskiej Edwarda Białogłowskiego. Był on wieloletnim współpracownikiem arcybiskupa Tokarczuka. Jego wystąpienie w dużej mierze koncentrowało się więc na wspomnieniu osobistych relacji z Ignacym Tokarczukiem. Biskup Białogłowski opowiadał o stylu życia i przyzwyczajeniach arcybiskupa, jego zaabsorbowaniu sprawami diecezjalnymi oraz codziennym zarządzaniem parafiami. Podkreślił także znaczenie, jakie Tokarczuk przypisywał roli elit naukowych w kształtowaniu mentalności narodu oraz jego własne zaangażowanie w pracę dydaktyczną na uczelni.

Kolejnym z prelegentów był prof. dr hab. Jan Draus, wieloletni rektor Państwowej Wyższej Szkoły Wschodnioeuropejskiej w Przemyśle oraz przewodniczący Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej. W swoim wystąpieniu koncentrował się przede wszystkim na zaangażowaniu arcybiskupa Tokarczuka w sferze społeczno-politycznej w okresie PRL-u. Położył nacisk na wsparcie, jakiego Tokarczuk udzielał rodzącej się opozycji, oraz obronę praw człowieka naruszanych przez brutalną politykę komunistycznych władz. Podkreślał olbrzymią rolę, jaką odegrało poparcie przez przemyskiego biskupa i podległych mu księży diecezjalnych działań Komitetu Obrony Robotników w latach 70., oraz pomoc dla rodzin internowanych. Arcybiskup miał również duży wpływ, poprzez inspirowanie rozmaitych niezależnych inicjatywnych, na uformowanie rodzaju kulturowej przeciwwagi dla wszechobecnej wówczas i potężnej propagandy partyjnej.

Następnie oddano głos ks. prof. dr. hab. Stanisławowi Nabywańcowi z Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Swoje wystąpienie rozpoczął od przytoczenia zasad, którymi powinni kierować się kapłani przy konstruowaniu kazań – przede wszystkim jest to troska o wiernych i ich rozwój duchowy – wskazując równocześnie na arcybiskupa Tokarczuka jako tego, który w pełni realizował powyższe zalecenia. Podkreślał wagę misji Kościoła, szczególnie widoczną w Polsce przed 1989 r. Dla jej urzeczywistnienia wystąpienia hierarchy miały zdaniem prelegenta znaczenie kluczowe. Prof. Nabywaniec uwydatnił również rolę Tokarczuka jako „opoki” oporu wobec kłamstw i nadużyć komunistycznych władz. Był kapłanem, którego „bojowa” i nieustępliwa postawa stanowiła, w opinii prelegenta, wzór dla opozycjonistów.

Następnie głos zabrał ks. prof. dr. hab. Józef Wołczański z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, który jako ostatni oficjalny sekretarz arcybiskupa opracował i wydał jego wspomnienia pt. *Kochałem tych ludzi całym sercem i oddaniem. Wspomnienia z lat 1918–1976*. Podkreślał, że wielka postać zmarłego w dalszym ciągu oczekuje na swoją monografię, ale opublikowane wspomnienia mogą dać czytelnikom przynajmniej w zarysie obraz jego osobowości i dokonań. Ks. prof. Wołczański przedstawił genezę wydania drukiem wspomnień oraz najważniejsze poruszane w nich wątki. Przypomniął również, że światło dzienne ujrzał dopiero pierwszy tom niezwykle obszernych wspomnień, jakie arcybiskup Tokarczuk po sobie pozostawił. Podkreślił, że życiorys arcybiskupa mocno naznaczyło życie w czterech epokach: Drugiej Rzeczypospolitej, II wojny światowej, Polski Ludowej oraz po przełomie w 1989 r. Zarówno w sferze kościelno-religijnej, jak i społecznej oraz politycznej pozostawił po sobie ważne dziedzictwo, które jest przedmiotem zainteresowania nie tylko autorów związanych z Kościołem, ale również świeckich publicystów i historyków.

Ostatnim z prelegentów był dr Mariusz Krzysztofiński, pracownik rzeszowskiego Instytutu Pamięci Narodowej, redaktor publikacji *Non omnis moriar. Abp Ignacy Tokarczuk we wspomnieniach*. W skrócie zaprezentował wydaną pod patronatem IPN publikację. W tomie zamieszczone zostały wspomnienia osób bliskich arcybiskupowi, jego współpracowników i przyjaciół, zarówno świeckich jak i duchownych. Książka powstawała w latach 2012–2015 i składają się na nią wspomnienia i relacje blisko 90 osób, wśród których znaleźli się kardynałowie, arcybiskupi, biskupi, księża, zakonnicy i zakonnice oraz 36 autorów świeckich. Obraz arcybiskupa Tokarczuka wyłaniający się z tych relacji

ściśle koresponduje z treścią wspomnień opublikowanych przez ks. prof. Wołczańskiego. Jest to obraz człowieka pracowitego i obowiązkowego, szlachetnego i prawego, bezinteresownego, ale też nieuciekającego od problemów. Biskup Tokarczuk prezentuje się w ich świetle jako kapłan i budowniczy kościołów, ale też budowniczy Kościoła żywego, jako kaznodzieja, który prowadził tłumy i wywierał wpływ na kolejne pokolenia księży oraz jako patriota – strażnik ideałów Drugiej Rzeczypospolitej, kustosz pamięci o ukochanych Kresach.

Podsumowując sesję, dziekan Wydziału Socjologiczno-Historycznego skonstatował, iż w toku obrad przypomniano postać Pasterza Niezłomnego, który był jednak przede wszystkim człowiekiem, a dopiero w dalszej kolejności biskupem, duszpasterzem, działaczem społecznym, filozofem, politologiem, a nawet analitykiem politycznym. Był to człowiek wielkiej odwagi, który zachęcał do niezłomności, ale brał też odpowiedzialność za swoich diecezjan. Był wprawdzie hierarchą Kościoła, ale zawsze pozostał człowiekiem skromnym. Dziekan z satysfakcją podkreślił wysoki poziom merytoryczny sesji, ale także jej niekwestionowaną wartość dydaktyczną, szczególnie istotną w kontekście licznego udziału w niej studentów Wydziału. Jego zdaniem sesja stała się doskonałą okazją do przypomnienia postaci zasłużonego dla regionu arcybiskupa oraz wskazania młodzięży wartości, którymi się kierował i które mogą być i dzisiaj ważnymi wskazówkami życiowymi dla młodych ludzi.